# DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)
12. december 1990 *

I sag C-285/89,

angående en anmodning, som College van Beroep voor het Bedrijfsleven, Haag, i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

**M. E. van der Laan-Velzeboer og P. C. L. van der Laan**

mod

**Landbrugs- og Fiskeriministeriet**

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 3 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 1371/84 af 16. maj 1984 om gennemførelsesbestemmelserne for den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 (EFT L 132, s. 11),

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J. C. Moitinho de Almeida, og dommerne F. Grévisse og M. Zuleeg,

generaladvokat: M. Darmon
justitssekretær: assisterende justitssekretær J. A. Pompe

efter at der er afgivet skriftlige indlæg af:

— den nederlandske regering ved generalsekretær i Udenrigsministeriet B. R. Bot

* Processprog: nederlandsk.

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent R. C. Fischer og ved P. Hetsch, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 23. oktober 1990 er afgivet mundtlige indlæg af sagsøgerne i hovedsagen ved J. C. Ghijsels, af den nederlandske regering ved T. Heukels, som befuldmægtiget, og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 14. november 1990,

afsagt følgende

## Dom

1 Ved kendelse af 12. juli 1989, indgået til Domstolen den 15. september 1989, har College van Beroep voor het Bedrijfsleven, Haag, i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 stillet et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af artikel 3 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 1371/84 af 16. maj 1984 om gennemførelsesbestemmelserne for den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 (EFT L 132, s. 11).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en retssag, som M. E. van der Laan-Velzeboer og P. C. L. van der Laan, der driver en landbrugsvirksomhed, har anlagt mod Landbrugs- og Fiskeriministeriet angående en referencemængde i forbindelse med ordningen med tillægsafgift på mælk.

3 Ved aftaler af 20. august 1982 gav sagsøgerne van der Laan-Velzeboer og van der Laan selskabet NV Nederlandse Gasunie ret til at anlægge, bruge og vedligeholde en gasledning på den landbrugsjord, der hører til deres bedrift, mod betaling af et

beløb på 12 267,99 HFL. På grundlag af disse rettigheder lagde NV Nederlandse Gasunie i perioden april 1983 til oktober 1984 beslag på 7,2663 hektar af bedriftens samlede landbrugsareal på 19,4409 hektar. Ud over den førnævnte erstatning har sagsøgerne modtaget mindst 35 383,23 HFL for stiftelse af rettigheder over ejendommen og i form af skadeserstatning.

4 Det fremgår af sagens akter, at der ved kongelig anordning af 13. december 1963 blev givet koncession på anlæg og vedligeholdelse af den omhandlede gasledning, og at denne gasledning ved kongelig anordning af 17. januar 1964 blev erklæret af betydning for almenvellet bl. a. med henblik på eventuel anvendelse af den nederlandske »Belemmeringenwet Privaatrecht«. I korte træk giver denne lov offentlige myndigheder, der ønsker at udføre anlægsarbejder af almen interesse på fast ejendom, som tilhører en privatperson, hjemmel til at pålægge denne at tåle udførelsen af arbejderne mod erstatning, såfremt det ikke er muligt at nå frem til en aftale med den pågældende.

5 Efter en ansøgning om tildeling af en referencemængde i henhold til ordningen med tillægsafgift på mælk fik sagsøgerne van der Laan-Velzeboer og van der Laan tildelt en mængde på 156 563 kg mælk beregnet på grundlag af deres mælkeleverancer i løbet af 1983, som anvendes som referenceår i Nederlandene.

6 Den 16. juni 1984 anmodede sagsøgerne Landbrugs- og Fiskeriministeriet om, at 1982 blev anvendt som referenceår for deres vedkommende. Efter at de ved ministeriets afgørelse af 26. marts 1985 havde fået afslag på ansøgningen, anlagde de sag ved College van Beroep voor het Bedrijfsleven.

7 College van Beroep voor het Bedrijfsleven, som fandt, at sagens udfald beroede på fortolkningen af den omhandlede fællesskabsbestemmelse, besluttede at udsætte sagen på Domstolens besvarelse af følgende præjudicielle spørgsmål, jf. EØF-Traktatens artikel 177:

»Skal artikel 3 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 1371/84 af 16. maj 1984 (EFT L 132, s. 11), jf. nu Kommissionens forordning (EØF) nr. 1546/88 af 3. juni 1988 om gennemførelsesbestemmelserne for den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 (EFT L 139, s. 12), fortolkes således, at den deri nævnte situation, hvor der er sket en 'ekspropriering af en betydelig del af det udnyttede landbrugsareal på producentens bedrift, som har medført en midlertidig formindskelse af bedriftens foderareal', også omfatter det tilfælde, hvor der mellem ejeren af arealet og den, der udfører et offentligt anlægsarbejde, er indgået en aftale af den art, som nævnes i artikel 2 i den nederlandske 'Belemmeringenwet Privaatrecht' (*Staatsblad* 1927, 159), med det formål at hindre, at der pålægges en rådighedsbegrænsning, jf. lovens artikel 1, når den pågældende producent i henhold til aftalen midlertidigt afskæres fra at benytte en betydelig del af bedriftens udnyttede landbrugsareal, hvorved bedriftens foderareal midlertidigt formindskes, og disse følger ligeledes ville være indtrådt, såfremt den nævnte rådighedsbegrænsning var blevet pålagt?«

8 Vedrørende hovedsagens faktiske omstændigheder, de relevante fællesskabsbestemmelser, retsforhandlingernes forløb samt de skriftlige indlæg, der er indgivet for Domstolen, henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

9 I betragtning af omstændighederne i sagen må spørgsmålet forstås således, at det hovedsagelig går på, om begrebet »ekspropriering« i artikel 3 i forordning nr. 1371/84 omfatter den situation, hvor en producent har indgået en aftale med en virksomhed, der udfører offentlige anlægsarbejder, med henblik på at undgå, at der ensidigt pålægges ham en rådighedsbegrænsning i forbindelse med offentlige anlægsarbejder på bedriften.

10 Indledningsvis bemærkes, at det følger af artikel 3, nr. 3, første afsnit, i Rådets forordning (EØF) nr. 857/84 af 31. marts 1984 om almindelige regler for anvendelsen af den i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 omhandlede afgift på mælk og mejeriprodukter (EFT L 90, s. 13), at de producenter, hvis mælkeproduktion i det referenceår, der er valgt i den pågældende medlemsstat, er blevet

påvirket i kendelig grad af usædvanlige begivenheder før eller i løbet af nævnte år, kan anmode om, at der tages hensyn til et andet referencekalenderår inden for perioden 1981-1983.

11 Artikel 3, nr. 3, andet afsnit, i forordning nr. 857/84 indeholder en liste over de forhold, som kan berettige til, at der tages hensyn til et andet referencekalenderår. Listen er i henhold til sidste afsnit i nr. 3 blevet suppleret ved artikel 3 i Kommissionens forordning nr. 1371/84, som blandt de situationer, der kan berettige til, at der anvendes et andet referencekalenderår, bl. a. nævner »ekspropriering af en betydelig del af det udnyttede landbrugsareal på producentens bedrift, som har medført en midlertidig formindskelse af bedriftens foderareal«.

12 De nævnte fællesskabsbestemmelser præciserer imidlertid ikke, hvad der skal forstås ved »ekspropriering af en betydelig del af det udnyttede landbrugsareal på producentens bedrift«. Udtrykkets rækkevidde må således bedømmes ud fra opbygningen af de pågældende bestemmelser og deres formål.

13 Det bemærkes i denne forbindelse, at bestemmelserne i artikel 3, nr. 3, i forordning nr. 857/84 sammenholdt med artikel 3 i forordning nr. 1371/84 indeholder hjemmel til, at producenter, som kan godtgøre, at deres produktion i det referenceår, som anvendes i den pågældende medlemsstat, pga. visse usædvanlige begivenheder, som de ikke har haft nogen indflydelse på, har ligget under den normale produktion, kan vælge et andet referenceår inden for perioden 1981-1983. Formålet med disse bestemmelser er således at undgå, at anvendelsen af tillægsafgiftsordningen medfører, at der pålægges de pågældende producenter sådanne byrder, at de rammes særlig hårdt i forhold til de øvrige producenter, som er omfattet af ordningen.

14 Det er oplagt, at offentlige myndigheders pålæggelse af begrænsninger af rådigheden over en landbrugsvirksomhed eller dele heraf kan medføre en formindskelse af bedriftens produktionskapacitet og således — ganske som et indgreb i ejendomsretten — føre til en nedgang i den pågældende producents mælkeproduktion. Dette kan navnlig være tilfældet ved en af offentlige myndigheder pålagt rådighedsbegrænsning i forbindelse med udførelsen af visse offentlige anlægsarbejder på bedriften.

15 En sådan foranstaltning må derfor sidestilles med et indgreb i ejendomsretten med henblik på anvendelse af artikel 3 i forordning nr. 1371/84, således at producenten skal kunne vælge et andet referenceår, såfremt de øvrige betingelser i henhold til fællesskabsbestemmelserne er opfyldt.

16 Det må imidlertid også undersøges, om man kan anvende samme fortolkning ved en aftale, hvorved der pålægges en producent en rådighedsbegrænsning i forbindelse med udførelsen af visse offentlige anlægsarbejder på bedriften, når aftalen mellem producenten og den virksomhed, der udfører de offentlige anlægsarbejder, er indgået for at undgå, at producenten pålægges en tilsvarende rådighedsbegrænsning ved en afgørelse fra de offentlige myndigheders side.

17 Hertil bemærkes alene, at en sådan aftale er indgået for at undgå en ensidig afgørelse om fratagelse af rettigheder fra det offentliges side. Aftalen har i forhold til den berørte producent samme virkninger, som det offentliges indgreb ville have, hvis der ikke forelå en sådan aftale. Aftalen må derfor også anses for at indebære en ekspropriering i henhold til artikel 3 i forordning nr. 1371/84, såfremt den vedrører en betydelig del af det udnyttede landbrugsareal på bedriften og medfører en midlertidig formindskelse af dennes foderareal.

18 Den nederlandske regering har i denne sammenhæng gjort gældende, at bestemmelsen i artikel 3 i forordning nr. 1371/84 ikke kan finde anvendelse i situationer, hvor der — som i denne sag — er udbetalt erstatning i forbindelse med forpligtelsen til at tåle offentlige anlægsarbejder.

19 Dette argument kan ikke tiltrædes. Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at erstatningen er de rettigheder uvedkommende, som den pågældende producent har i henhold til fællesskabsbestemmelserne vedrørende ordningen med tillægsafgift på mælk, og ikke dækker de følger, som den midlertidige fratagelse af rettigheder over bedriften senere medførte for producenten, idet der ved anvendelsen af tillægsafgiftsordningen alene blev taget hensyn til de mælkemængder, han havde le-

veret i den periode, hvor han kun disponerede over en reduceret produktionskapacitet.

20 Af de anførte grunde må det forelagte spørgsmål besvares med, at begrebet »ekspropriering« i artikel 3 i Kommissionens forordning nr. 1371/84 af 16. maj 1984 omfatter den situation, hvor en producent har indgået en aftale med en virksomhed, der udfører offentlige anlægsarbejder, med det formål at undgå, at der ensidigt pålægges en rådighedsbegrænsning i forbindelse med offentlige anlægsarbejder på bedriften, når aftalen vedrører en betydelig del af bedriftens udnyttede landbrugsareal og medfører en midlertidig reduktion af dens foderareal.

**Sagens omkostninger**

21 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale domstol, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af College van Beroep voor het Bedrijfsleven ved kendelse af 12. juli 1989, for ret:

**Begrebet »ekspropriering« i artikel 3 i Kommissionens forordning (EØF) nr. 1371/84 af 16. maj 1984 om gennemførelsesbestemmelserne for den tillægsafgift, der er omhandlet i artikel 5c i forordning (EØF) nr. 804/68 (EFT L 132, s. 11), omfatter den situation, hvor en producent har indgået en aftale med en virksomhed, der udfører offentlige anlægsarbejder, med det formål at undgå, at der**

**ensidigt pålægges en rådighedsbegrænsning i forbindelse med offentlige anlægsarbejder på bedriften, når aftalen vedrører en betydelig del af bedriftens udnyttede landbrugsareal og medfører en midlertidig reduktion af dens foderareal.**

Moitinho de Almeida Grévisse Zuleeg

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 12. december 1990.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

J. C. Moitinho de Almeida
Formand for Tredje Afdeling